

Прес бюлетин

на Центъра на ЕС по наркотиците в Лисабон

ЕВРОПЕЙСКИ ДОКЛАД ЗА НАРКОТИЦИТЕ 2022 Г.: АКЦЕНТИ

Предлагането и употребата на наркотици се възобновяват след смущения, причинени от COVID-19

(14.06.2022 г., ЛИСАБОН — **ВЪЗБРАНА 11.00 ч. ЦЕВ/10.00 ч. лисабонско време**) Бързото възобновяване на предлагането и употребата на наркотици след смущенията в разпространението на COVID-19 е един от проблемите, подчертани днес от **Агенцията на ЕС по наркотиците (EMCDDA)** при представянето на своя **Европейски доклад за наркотиците 2022 г.: Тенденции и развитие** ⁽¹⁾. Докладът представя най-новия преглед на ситуацията с наркотиците в Европа, като проучва дългосрочните тенденции и възникващите заплахи. В момент, когато международната ситуация поражда нови предизвикателства, в доклада се разглежда и въпросът как текущите глобални събития могат да повлияят на динамиката на проблема с наркотиците в Европа в бъдеще.

В годишния преглед е описано как проблемите с наркотиците в Европа продължават да се развиват и как иновациите стимулират пазара на наркотици. Достъпността на наркотиците остава на високи равнища в целия ЕС (в някои случаи, като например кокаина, са надхвърлени нива отпреди пандемията) и все още се появяват силни и опасни вещества. Наред с това докладът разкрива, че продуктите от канабис стават все по-разнообразни, и че производството на синтетични наркотици в Европа нараства.

По отношение на употребата на наркотици са налице и признаци за връщане към нивата отпреди пандемията. Анализът на отпадните води например разкрива нарастване на употребата на кокаин, крех, амфетамин и метамфетамин в някои градове между 2020 и 2021 г. ⁽²⁾. С облекчаването на ограниченията, свързани с COVID-19, в цяла Европа лечението за употреба на наркотици и други услуги изглежда са се върнали към обичайната ситуация, като същевременно са запазили някои от иновативните практики, възприети по време на ограничителните мерки (услуги за електронно здравеопазване, телемедицина).

Европейският комисар по вътрешните работи Илва Йохансон заяви: „Продължаващата ескалация на производството на синтетични наркотици в рамките на ЕС ни показва, че организираните престъпни групи полагат непрекъснати усилия да се възползват от незаконната търговия с наркотици, което излага на риск общественото здраве и сигурността. Особена загриженост буди фактът, че партньорствата между европейските и международните престъпни мрежи доведоха до рекордна достъпност на производството на кокаин и метамфетамин в индустриален мащаб в Европа. Това носи със себе си потенциала за повишена употреба и вреди. ЕС и неговите държави членки ще продължат да противодействат на тези развиващи се заплахи чрез съвместни усилия въз основа на приоритетите на ЕС в областта на престъпността и стратегиите в областта на наркотиците и сигурността.“

Директорът на EMCDDA Алексис Гусдил добавя: „Посланието на този доклад може да бъде обобщено с три думи: *Навсякъде*, *„Всичко“*, *„Всички“*. Традиционните наркотици никога не са били толкова достъпни и продължават да се появяват силни нови вещества. Днес почти всичко с психоактивни свойства може да е наркотик, тъй като линиите се размиват между законни и незаконни вещества. Освен това всички хора могат да бъдат засегнати, пряко или косвено, тъй

като проблемите с наркотиците изострят повечето от останалите сериозни здравни и социални предизвикателства, пред които сме изправени днес. Този доклад идва в момент, когато значими глобални събития засягат всички области на нашия живот. В рамките на своя анализ на актуалните тенденции и възникващите заплахи в него се проучва как тези процеси могат да повлияят върху проблемите с наркотиците в Европа в бъдеще. Твърдо вярвам, че можем да се справим със сложните политически проблеми в областта на наркотиците само ако базираме нашите ответни действия на балансирано и основано на доказателства разбиране на проблема“.

Продължават да се появяват опасни нови психоактивни вещества — катиноните са в центъра на вниманието

Нови психоактивни вещества (НПВ) продължават да се появяват в Европа с темп от едно вещество седмично, което представлява предизвикателство за общественото здраве. През 2021 г. чрез системата на ЕС за ранно предупреждение (СРП) за първи път бяха докладвани 52 нови наркотици, с което общият брой на наблюдаваните от EMCDDA НПВ достигна 880. През 2021 г. за първи път са докладвани 6 нови синтетични опиоиди, 6 синтетични катинони и 15 нови синтетични канабиноиди. Днес се публикува нов доклад за постиженията на СРП, като мрежата чества своята 25-та годишнина ⁽³⁾.

През 2020 г. в Европа (27 страни от ЕС, Турция и Норвегия) са конфискувани рекордни количества нови психоактивни вещества, възлизащи на общо 6,9 тона (41 100 конфискации). От иззетите материали 3,3 тона са синтетични катинони, често продавани като заместители на традиционни стимуланти (например кокаин, MDMA). След мерките за контрол на синтетичните катинони в Китай повечето големи количества от тези вещества, които са предмет на трафик в Европа през 2020 г., са с произход от Индия, което вероятно отразява адаптацията на пазара към законовия контрол и смущенията в доставките. В края на 2021 г. EMCDDA извършваше наблюдение на 162 синтетични катинони, което ги направи втората по големина категория НПВ, които са под наблюдение след синтетичните канабиноиди (224 наблюдавани). Рекордният трафик на синтетични катинони в Европа и съобщенията за вреди (напр. отравяния) доведоха до нови реакции. Две вещества от групата на синтетичните катинони 3-ММС и 3-СМС бяха предмет на оценка на риска, която беше извършена през 2021 г., във връзка с което Европейската комисия предложи те да бъдат контролирани в целия ЕС.

Канабис — нови тенденции по отношение на най-популярния незаконен наркотик в Европа

Развитията в областта на канабиса пораждат нови предизвикателства за това как държавите реагират на най-често употребявания незаконен наркотик в Европа. Продуктите от канабис стават все по-разнообразни, което включва екстракти и продукти за поглъщане (с високо съдържание на ТНС) и продукти от CBD (с ниско съдържание на ТНС). Политическата среда в Европа относно канабиса също се променя, като обхватът на политиките постепенно се разширява. Наред с незаконния контрол на канабиса, понастоящем политиките обхващат и регулирането на канабиса за медицинска и друга употреба.

През 2020 г. средното съдържание на ТНС в канабиса — смола е 21 %, почти два пъти повече от това на канабиса — трева (11 %), което отменя тенденцията, наблюдавана през последните години, когато канабисът — трева обикновено беше с по-голяма сила на действие. Това отразява иновациите на пазара, тъй като производителите на канабис - смола, обикновено от държави извън ЕС, изглежда са реагирали на конкуренцията на канабиса - трева, произвеждан в Европа. В доклада се подчертава и загрижеността, свързана с това, че незаконните продукти от канабис се фалшифицират със синтетични канабиноиди, които могат да имат голяма сила на действие и да са токсични. Лицата, които считат, че са закупили естествени продукти от канабис, може да не знаят, че даден продукт съдържа синтетични канабиноиди и че са изложени на по-големи рискове за здравето.

Признаци на нарастване на производството, трафика и достъпността на наркотици в Европа

През 2020 г. бяха демонтирани над 350 лаборатории за незаконно производство на наркотици, включително някои мащабни обекти за производство на кокаин, метамфетамин и катинони. Най-новите анализи показват, че достъпността на кокаина в Европа продължава да е висока, което води до редица заплахи за здравето. През 2020 г. в ЕС са конфискувани рекордни 213 тона кокаин (202 тона през 2019 г.), а 23 лаборатории са демонтирани (15 през 2019 г.)⁽⁴⁾.

Достъпността на амфетамина също е висока и може да се увеличава. През 2020 г. държавите — членки на ЕС, конфискуваха рекордните 21,2 тона (15,4 тона през 2019 г.), а 78 лаборатории за производство на амфетамин бяха демонтирани (38 през 2019 г.). В доклада се посочва, че нараства броят на средните и големите обекти за производство на метамфетамин, демонтирани в Европа. Производството и предлагането на метамфетамин в Европа напоследък се промени. Това развитие на ситуацията крие риск от по-широка достъпност и нарастване на потенциала за употреба.

Броят на демонтираните (29) лаборатории за производство на MDMA остана относително стабилен през 2020 г. Освен това бяха демонтирани 15 центъра за производство на катинони (5 през 2019 г.) и 860 кг химически прекурсори за производството на катинони (438 през 2019 г.). Макар и по-рядко срещани, през 2020 г. в ЕС бяха демонтирани и незаконните лаборатории, произвеждащи хероин, кетамин, GBL и DMT.

Основен въпрос, повдигнат в доклада, е дали пазарите на наркотици в „тъмната мрежа“ намаляват. Изглежда, че редица фактори са оказали влияние върху дейността на тези пазари (например дейност в областта на правоприлагането, проблеми с доставката, измами). В края на 2021 г. очакваните приходи рязко спаднаха до малко под 30 000 EUR на ден (в сравнение с 1 млн. EUR на ден през 2020 г.). Приложенията за социални медии и съобщения в реално време изглежда се предпочитат като по-безопасен и по-удобен източник на доставки, което подчертава необходимостта от ответни мерки в тази област.

Необходимост от разширяване на услугите за лечение и намаляване на вредите

В представения днес доклад се подчертава необходимостта от разширяване на услугите за лечение и намаляване на вредите в Европа за хората, които приемат наркотици чрез инжектиране. През 2020 г. само **Чехия, Испания, Люксембург и Норвегия** докладваха за изпълнение на целите на Световната здравна организация (СЗО) за 2020 г. за предоставяне на 200 спринцовки на година на инжекционно употребяващ наркотици и 40 % от високорисково употребяващите опиоиди да бъдат на лечение с опиев агонисти (ОАТ), което е защитен фактор срещу свръхдоза наркотици. През 2020 г. в ЕС са установени около един милион високорисково употребяващи опиоиди и 514 000 пациенти, постъпили на лечение с опиев агонисти, което предполага общ обхват на лечението от 50 %. Между отделните държави обаче съществуват големи различия, а предоставянето на лечение все още не е достатъчно в много държави — членки на ЕС.

Инжекционната употреба на наркотици се свързва със сериозни здравни проблеми като инфекциозни заболявания, свръхдоза и смъртни случаи. Макар че инжекционната употреба на хероин намалява, нарастват опасенията във връзка с инжектирането на по-широк кръг от вещества, включително амфетамини, кокаин, синтетични катинони, предписани опиоиди и други лекарства.

Според оценките през 2020 г. в ЕС са настъпили 5 800 смъртни случая в резултат на свръхдоза незаконни наркотици. По-голямата част от тези смъртни случаи се свързва с токсична употреба на няколко вещества, която обикновено включва комбинации от незаконни опиоиди, други незаконни наркотици, лекарства и алкохол⁽⁵⁾. Наред с голямата достъпност на кокаин в Европа, докладите показват, че употребата на крек вероятно се увеличава и понастоящем се наблюдава сред уязвимите употребяващи наркотици в повече градове и държави. Крекът обикновено се приема чрез пушене, но може и да се инжектира, което е свързано с редица здравни и социални вреди (например инфекциозни заболявания и насилие). Дългосрочните тенденции отразяват

приблизително 7 000 пациенти, постъпили на лечение за проблеми, свързани с употреба на крех в Европа през 2020 г., което е тройно повече в сравнение с 2016 г.

Международна ситуация: нови предизвикателства и потенциални заплахи

Проблемите с наркотиците в Европа могат да бъдат повлияни от процеси, които се развиват на международно равнище. В представения днес доклад са разгледани последните развития в **Афганистан** и **Украйна**, както и потенциалните последици в областта на наркотиците. Макар че е твърде рано да се оцени пълното въздействие на тези събития, ще бъде необходимо да се извърши целево наблюдение на ситуацията, за да се осигури информация за политиките и ответните мерки.

Въпреки забраната през 2022 г. на талибаните за производство, продажба и трафик на незаконни наркотици в **Афганистан** отглеждането на мак изглежда продължава. Настоящите финансови проблеми в страната може да направят приходите от наркотици по-важен източник на доходи, което може да доведе до увеличаване на трафика на хероин към Европа. Друг важен въпрос е дали Европа ще се превърне в потребителски пазар на метамфетамин, произведен в Афганистан. Понастоящем европейските производители предлагат този наркотик на пазара на ЕС. Неотдавна обаче беше отбелязано и широко мащабно производство на метамфетамин на основата на ефедрин в **Афганистан**, както и нарастване на конфискациите на този наркотик по някои установени маршрути за трафик на хероин.

Войната в **Украйна** е допринесла за несигурността на ситуацията с наркотиците в Европа. Лицата, които получават достъп до лечение за употреба на наркотици в Украйна, са малък дял от лицата, търсещи убежище в ЕС. Тези лица ще се нуждаят от непрекъснатост на лечението, както и от услуги, съобразени с техните специфични потребности и език. В по-общ план тези, които бягат от конфликт, вероятно са подложени на силен психологически стрес, което ги прави потенциално по-уязвими към проблеми със злоупотреба с вещества в бъдеще. Войната може също така да причини промени в маршрутите за трафик, тъй като престъпниците се възползват от уязвимостите или избягват засегнатите области.

Председателят на управителния съвет на EMCDDA Франц Пиетш заключи: „Днешният доклад ни предоставя стратегически и цялостен преглед на ситуацията в областта на наркотиците в Европа и нейните последици за общественото здраве и сигурност. Това е важен ресурс, който помага на органите, определящи политиките, и специалистите в областта на наркотиците да подобрят своята готовност и реакция. Тази седмица наблюдаваме как системата на ЕС за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества отбелязва своята 25-та годишнина. Тъй като все още се появяват нови наркотици, е необходима по-голяма подкрепа за националните системи за ранно предупреждение и за съдебно-медицинските и токсикологичните изследвания, за да има по-добра разкриваемост и реакция на възникващи заплахи и да се опазва общественото здраве.“

(1) *Европейски доклад за наркотиците 2022 г.* (на 25 езика) — https://www.emcdda.europa.eu/edr2022_en
Национални данни, на които се основава докладът (Статистически бюлетин за 2022 г.) — https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022_en В доклада е описана ситуацията с наркотиците до края на 2021 г. въз основа на данни от 2020 г. и, когато са налични, 2021 г.

(2) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/2/latest-wastewater-data-reveal-drug-taking-habits-75-european-cities_en

(3) https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communication/update-eu-early-warning-system-2022_en

(4) Последни анализи на пазара на кокаин и метамфетамин в ЕС — https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_en

(5) Маниръководства на EMCDDA относно ответните действия на проблемите с наркотиците — https://www.emcdda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en